

ՎԱԹՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԵՐ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայ եկեղեցականներու կեանքին մեծագույն դժբախտություններէն մին եղած է քաղաքական գործերու խառնուելու փորձությունը: Հակառակ այն իրողութեան որ հոգեւոր գործունէութեան դաշտը այնքան ընդարձակ է եւ պատասխանատու, կարգ մը հոգեւորականներ գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար թոյլ կու տան որ քաղաքական ազդակներ եւ հոսանքներ գան ու խառնուին իրենց հոգեւոր գործին:

Այսօր Հայաստանի մէջ ունինք սեփական կառավարութիւն, որ կը վարէ երկրին քաղաքական ճակատագիրը, իսկ արտասահմանի մէջ ալ կը գտնուին քաղաքական մեծամեծ կուսակցութիւններ, որոնք կրնան զբաղիլ քաղաքական գործերով՝ համաձայն իրենց պատկանած երկրին օրէնքներուն: Եկեղեցականը ունի իր ուրոյն եւ սեփական գործը, հետեւաբար պէտք չէ խառնուի իրեն չվերաբերող քաղաքական գործերու:

Եկեղեցականի մը գործունէութեան հարազատ դաշտն է Եկեղեցին: Իր պարտականութիւնն է հոգ տանիլ իրեն վստահուած ժողովուրդին հոգեւոր եւ բարոյական զարգացման: Եկեղեցական մը եթէ խղճի մտօք եւ արդիւնաւորապէս կատարէ իր այս պարտականութիւնը, արդէն իսկ գլուխ հանած կ'ըլլայ այնպիսի մեծ գործ մը՝ որ արժանի կը դարձնէ զինք երախտագէտ զնահատութեան:

Քաղաքական վարչաձեւերը երկրէ երկիր կը տարբերին եւ յաճախ կը մնան իրարու հակադիր: Միեւնոյն երկրին մէջ իսկ վարչութիւնները կրնան ենթարկուիլ յաճախակի փոփոխութեանց, այդ վերիվայրումները պէտք չէ ազդեն հայ եկեղեցականներու հոգեւոր գործունէութեան, որ բոլորովին տարբեր մակարդակի մը կը պատկանի անտարակոյս:

Եկեղեցին իբրեւ աստուածային հաստատութիւն ունի յաւիտենական սկզբունքներ եւ անփոփոխ ուղղութիւն, որմէ պէտք չէ շեղի երբեք: Ոեւէ եկեղեցական՝ իրաւունք պէտք չէ զգայ պատահական հովերու առաքաստ բանալով Եկեղեցւոյ նաւը ալեկոծութեան մատնելու: Անհատական նախաձեռնութեամբ «բարեկարգութեան» մանկունակ փորձերը Եկեղեցիին մէջ անկարգութիւն եւ անիշխանութիւն յառաջացնելով՝ զայն քայքայելու միայն կը ծառայեն: Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դարաւոր, նախանձելի եւ պատակառելի աւանդութիւնները լրջութենէ եւ խոհականութենէն զուրկ ընթացքներով պէտք չէ խախտել, Եկեղեցիին տեւականութեան եւ բարգաւաճման սիրոյն իսկ: Այս կը պահանջուի ամէն հայ եկեղեցականէ որ նախանձախնդիր է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ փառքին:

Հայ եկեղեցականը պէտք է ջանայ ուղիղ վարել իր ակօսը եւ զգուշանայ աջ կամ ահեակ խոտորելէ: Իր ձեռքը հոգեւոր մաճին վրայ դնող մշակը պէտք չունի ոտքին տակ քաղաքական պատուանդաններ ճարտարելու: Հոգիով երկիրնքի մէջ սաւառնիլ, իսկ միտքով ու մարմնով երկրի վրայ սողալ, ձախողութիւն միայն կը բերէ հայ եկեղեցականին: Հայ եկեղեցականը պէտք է իր ոտքերը պահէ կրօնական հաստատուն գետնի վրայ եւ զգուշանայ քաղաքական լարծուն զառիթափներու կողքին վերելակելու փորձերէ: Քաղաքական դարձուածներու եւ վերիվայրումներու թոհուրոհին մէջ չէ որ պիտի դեգերի հայ եկեղեցականը իրեն ասպարէզ մը հայթայթելու համար, այլ

արդէն իսկ աղաղակող հոգեւոր կարօտութեանց ընդառաջ երթալով պիտի գտնէ իսկական ծառայութեան լայնարձակ դաշտեր: Ծառայելու կոչումը պէտք է որ խթանէ զինք դէպի գործ, եւ ո՛չ թէ իշխելու եւ տիրելու սին փառամոլութիւն:

Փառամոլութեան կիրքը շատ մը եկեղեցականներու գահավէժ անկումին պատճառ է եղած: Փառամոլութիւնը, որ ինքնին դատապարտելի է, քառիցս դատապարտելի կը դառնայ երբ փառամոլը չի վարանիր անուղիղ եւ անխոստովանելի միջոցներ ալ կիրարկելու, գոհացնելու համար իր անյագուրդ ցանկութիւնը: Եկեղեցականը այնքան պէտք է խորշի գաղտնածածուկ գործերէ, որքան կը խորշի խաւարի իշխանէն՝ սատանայէն: Եկեղեցականին գործունէութեան դաշտը միշտ պէտք է ըլլայ բաց եւ լուսաւոր: Բարի գործերը լոյսի մէջ կը կատարուին եւ պէտք չունին մեկուսի կամ մութ թաքստոցներու: Խաւարի սէրը յատուկ է սատանային եւ անոր հետեւողները միայն կը փախչին լոյսէն: Աստուծոյ պաշտօնեան լոյսի եւ բարութեան սպասարկուն է գերազանցօրէն:

Եկեղեցական մը, որ արհամարհանքով կը նայի Աստուծոյ եւ իր ժողովուրդին ծառայութեան, եւ հետամուտ կ'ըլլայ փափուկ աթոռներու եւ հանգստաւէտ կենցաղի, ինքնին կը կորսնցնէ իր հոգեւոր մշակի վարձքը: Նա՛խ ծառայութիւն եւ ապա վարձատրութիւն, եւ այդ՝ առանց սակարկութեան: Պէտք է թողուլ Աստուծոյ կամքին որ իր ուզած ժամանակ եւ իր ուզած ձեւով վարձատրէ իր նուիրեալ պաշտօնեաները: Աստուած անտես չ'ըներ զանոնք՝ որոնք իրենց կեանքը նուիրած են իր սիրոյ եւ խաղաղութեան թագաւորութեան ծաւալումին, որ է Եկեղեցւոյ գերագոյն նպատակներէն մին:

Եկեղեցին շինարար հաստատութիւն մըն է եւ ո՛չ թէ քանդիչ, եւ շինարար աշխատանք կատարելու համար անհրաժեշտ է ունենալ խաղաղութիւն: Ուր որ խաղաղութիւն չկայ, հոն մի՛ սպասէք որեւէ արդիւնաւոր աշխատանք: Անոնք որ խաղաղութեան յարգը չեն գիտեր, անոնք որ իրենց գտնուած վայրը կոռադաշտի վերածելու կիրքը ունին, չեն կրնար օգտակար ըլլալ Եկեղեցիին: Եւ ինչ բան աւելի ձեռնտու է խախտելու Եկեղեցւոյ խաղաղութիւնը, քան քաղաքական շոշորթութեան անխորհուրդ պատեհապաշտութիւնը:

Մեր եկեղեցիներն ու վանքերը խաղաղ եւ արդիւնաւոր կեանքի վառարաններ դարձնելու գլխաւոր պայմանը այն է որ եկեղեցականներ չխառնուին քաղաքականութեան: Հայոց վանքերուն իսկական կոչումն է ըլլալ հոգեւոր մշակոյթի լուսաբուխ վառարաններ, հետեւաբար ինչքան որ կը խանգարէ այդ բարձր կոչումին իրագործումը՝ պէտք է հեռու պահուի մեր վանքերէն: Արդէն դաժան տարիներ դժբախտաբար քանդած ու աւերած են մեր հարիւրաւոր վանքերը, եւ մատի վրայ համրուող նմոյշներ միայն կը մնան մեզի. պէտք է գուրգուրալ անոնց վրայ, եւ չընել ոչ մէկ բան որ կրնայ զանոնք տկարացնել, կամ վտանգել անոնց կացութիւնը: Այս հոգածութիւնը պէտք է ցոյց տայ ամէն հայ եւ մանաւանդ ամէն հոգեւորական:

Եկեղեցական եւ միա՛յն եկեղեցական գործունէութեան պէտք է նուիրուի հայ եկեղեցականը: Այդ պէտք է ըլլայ կանոնը ամէն հայ եկեղեցականի, ինչ աստիճանի վրայ ալ գտնուի ան:

Հայ եկեղեցականներու միակ քաղաքականութիւնը պէտք է ըլլայ քաղաքականութեան չխառնուիլ: